

STANDARDIZACIJA GEOGRAFSKIH IMENA

Željko HEĆIMOVIĆ¹, Zvonko ŠTEFAN², Željka JAKIR³

SAŽETAK. U radu su prezentirane osnovne postavke i razvoj standardizacije geografskih imena. To je kompleksan proces koji prepoznaje važnost geografskih imena u komunikaciji i gospodarskom razvoju te reflektira povijesni i kulturni razvoj pojedinog područja. Izneseni su glavni principi standardizacije geografskih imena definirani kroz rezolucije i preporuke *United Nations Group of Experts on Geographical Names* (UNGEGN). UNGEGN je krovna organizaciju za standardizaciju geografskih imena. Geografska imena su dio globalne, regionalne i nacionalne infrastrukture prostornih podataka. Ovi procesi znatno utječu na standardizaciju geografskih imena. Aktivnosti Hrvatskog geodetskog instituta (HGI) u području standardizacije geografskih imena ne uključuju samo izradu Registra geografskih imena, publiciranje internet servisa geografskih imena, predsjedavanje UNGEGN Skupinom, već radi i na uključivanju u europsku infrastrukturu geografskih imena i drugim aktivnostima implementacije i razvoja standardizacije geografskih imena.

Ključne riječi: geografsko ime, UNGEGN, *EuroGeoNames*, NIPP, INSPIRE.

ABSTRACT: *In the paper are presented the main principles and developments of standardization of the geographical names. It is a complex process that is recognizing importance of geographical names in communication and economic development, and it is reflecting historical and cultural development of the region. The main principles of the standardization of geographical names defined through resolutions and recommendations of the United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN) are presented. It is the main organization in the field of the standardization of geographical names. Geographical names are part of the global, regional and national spatial data infrastructure. These processes are strongly influencing standardization of geographical names. Activities of Croatian Geodetic Institute (CGI) in the fields of the standardization of the geographical names are including not only in making Gazetteer, publishing Internet services of geographical names, chairing of the UNGEGN Division, but also implementation in European infrastructure of geographical names and other activities of implementation and development of the standardization of geographical names.*

Key words: *geographical name, UNGEGN, EuroGeoNames, NSDI, INSPIRE.*

¹ Željko Hećimović, Hrvatski geodetski institut, Savska 41/XVI, 10144 Zagreb, P.P. 19, zeljko.hecimovic@cgi.hr.

² Zvonko Štefan, Hrvatski geodetski institut, Savska 41/XVI, 10144 Zagreb, P.P. 19, zvonko.stefan@cgi.hr.

³ Željka Jakir, Hrvatski geodetski institut, Savska 41/XVI, 10144 Zagreb, P.P. 19, zeljka.jakir@cgi.hr.

1. UVOD

Geografska imena dodjeljujemo topografskim obilježjima (objektima) u prostoru da bi artikulirali prostor koji nas okružuje, da bi odredili položaj i orijentaciju u prostoru te služe kao osnova u komunikaciji koja je povezana za prostorne odnose. Njihovo konzistentno korištenje je osnova efikasne komunikacije i socio-ekonomskog razvoja. Zbog svog razvoja kroz stoljeća, geografska imena odražavaju povijesni i kulturni razvoj pojedinog područja te tvore njegovu kulturu baštinu. Kroz geografska imena se ne identificiraju samo geografska obilježja (objekti) već i pojedinci, grupe i nacije.

Svakodnevna komunikacija, spasilačke akcije, prostorno planiranja, donošenje odluka i dokumenata vezana za prostor i prostorne odnose te druge svakodnevne aktivnosti sadrže podatke o prostoru, a geografska imena su jedan od najrasprostranjenijih oblika prepoznavanja položaja i orijentacije u prostoru.

Važnost geografskih imena, njihove evidencije i standardizacije su prepoznali Ujedinjeni narodi (UN). U svrhu standardizacije geografskih imena UN je osnovao *United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN)* ekspertno tijelo za geografska imena. Geografska imena dobivaju sve veću važnost i njihovoj problematici se posvećuje posebna pažnja. Zbog toga su geografska imena prema UNGEGN-u, europskoj infrastrukturi prostornih podataka (*Infrastructure for Spatial Information in the European Community, INSPIRE*) i nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka Republike Hrvatske (NIPP) dio globalne, regionalne i nacionalne infrastrukture prostornih podataka.

2. UNITED NATIONS GROUP OF EXPERTS ON GEOGRAPHICAL NAMES

Uočavajući razlike koje se javljaju na kartama, Ujedinjeni narodi (UN) su prepoznali problem standardizacije geografskih imena u ranim danima nakon svog osnivanja. UN je 1959. godine formirao *United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN)* kao stalno tijelo *United Nations Economic and Social Council (ECOSOC)*. UNGEGN je jedno od sedam ekspertnih tijela ECOSOC-a.

UNGEGN je krovna organizacija za standardizaciju geografskih imena. Jedan od glavnih ciljeva UNGEGN-a je da potiče standardizaciju geografskih imena na nacionalnom i međunarodnom nivou. UNGEGN ujedinjuje nacionalne standardizacijske napore u globalnu strukturu tvoreći osnovu za standardizaciju geografskih imena. Kroz rezolucije i preporuke UN definira principe, procedure i postupke standardizacije geografskih imena na globalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

3. EAST CENTRAL AND SOUTH-EAST EUROPE DIVISION OF UNGEGN

UNGEGN je globalno tijelo i da bi se olakšao rad ovog tijela, formirane su UNGEGN regionalne skupine. UNGEGN se sastoji od 23 skupine. Hrvatska je članica *East Central and South-East Europe Division (ECSEED)*. ECSEE Skupina je osnovana 1967. godine na prvoj UN konferenciji o standardizaciji geografskih imena u Ženevi zajedno s 14 ostalih skupina. Zemlje članice ECSEE Skupine pripadaju južno i istočno-europskoj te zapadno-azijskoj UN regiji. ECSEE Skupinu osim Hrvatske tvore: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Republika Češka, Grčka, Mađarska, Crna Gora, Poljska, Srbija, Slovačka, Slovenija, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Turska i Ukrajina.

Na internet poddomeni Hrvatskog geodetskog instituta (URL 1) se nalaze službene stranice ECSEE Skupine na kojima se može naći više podataka o Skupini i njenim aktivnostima.

4. STANDARDIZACIJA GEOGRAFSKIH IMENA

Što je standardizacija geografskih imena definira UN Rezolucija iz 1977. godine koja govori o zajedničkom razumijevanju ciljevima i objektima međunarodne standardizacije geografskih imena (UN 2009a, 2009b). Rezolucija definira međunarodnu standardizaciju geografskih imena kao aktivnost koja ima za cilj postizanja najvišeg mogućeg stupanja uniformnosti svakog geografskog imena na Zemlji i topografskog imena na drugim nebeskim tijelima Sunčevog sustava, a koja podrazumijeva standardizaciju na nacionalnom nivou i/ili međunarodni dogovor te uključuje i postizanje jedinstvenosti između različitih sustava pisanja. Standardizacija geografskih imena je kompleksan proces koji daje ekonomsku i praktičnu korist. Da bi naglasio korist od standardizacije geografskih imena, UN je 1987. godine donio rezoluciju u kojoj kaže da zbog potrebe razvoja korištenja zemljišta i prirodnih resursa, zaštite okoliša međunarodne organizacije, vladina tijela i agencije koje se bave korištenjem zemaljskih i vodenih resursa, poljoprivrednom i mineralnom eksploatacijom i razvojem, zahtijevaju detaljne generalne planove pri čemu geografska imena čine osnovu. Pri tome UN preporučuje upotrebu lokalnih standardiziranih geografskih imena.

Godine 1962. UN je preporučio formiranje nacionalnih tijela za standardizaciju geografskih imena, a UNGEGN je razradio preporuke za formiranje nacionalnih tijelima za standardizaciju. Takovo tijelo treba:

- 1) biti konzistentno s Vladinom strukturom,
- 2) davati najveće šanse za uspjeh nacionalnog programa za standardizaciju geografskih imena,
- 3) ako je prikladno, davati osnovu za formiranje regionalnih ili lokalnih tijela,
- 4) voditi računa o utjecaju svojih aktivnosti na vladine agencije, privatne organizacije i druge grupe,
- 5) koristi servise geodeta, kartografa, geografa, lingvista i drugih eksperata,
- 6) publicirati podatke o standardizaciji imena.

UNGEKN je 1972. godine dao preporuke za prikupljanje geografskih imena. Prema kojima terenska i uredska istraživanja treba provesti tako da daju:

- 1) pisanu i govornu formu imena i njegovog značenja s obzirom na lokalnu zajednicu,
- 2) oblik imena u katastarskom operatu i registrima,
- 3) oblik imena na novim i povijesnim kartama i na drugim povijesnim izvornicima,
- 4) oblik imena u popisima stanovništva, registrima i drugim relevantnim dokumentima,
- 5) oblik imena koji se koristi u lokalnim administrativnim i tehničkim servisima.

Karakter, prostiranje i položaj geografskog objekta treba biti određen, a u tom postupku aerofoto snimci mogu davati korisne dopunske podatke. Ako je moguće, preporučuje se koristiti najmanje dva neovisna izvora za svaki podatak.

UNGEKN preporuke za uredsku obradu geografskih imena obuhvaćaju formalne procedure koje treba slijediti prilikom usvajanja novog imena ili promjene postojećeg imena. Podatke koje treba uzeti u obzir su:

- 1) trenutno korištenje imena,
- 2) povijesna osnova,
- 3) tretman imena u višejezičnim područjima,

- 4) izbjegavanje hibridnih imena,
- 5) izbjegavanje ponavljanja imena,
- 6) izbjegavanje više od jednog imena za isti geografski objekt,
- 7) precizno definiranje područja pružanja geografskog imena, uključujući imenovanje cijelog i dijelova geografskog objekta,
- 8) eliminacija pogrešnih imena.

Također, treba definirati formalne procedure o provođenju odluke i osiguravanje da će standardizirano ime biti objavljeno na kartama.

5. AKTIVNOSTI HRVATSKOG GEODETSKOG INSTITUTA U PROCESIMA STANDARDIZACIJE GEOGRAFSKIH IMENA

U Hrvatskoj ne postoji tijelo za standardizaciju geografskih imena. Prema Zakonu o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (NN, 2007.) Hrvatski geodetski institut (HGI) je nadležan za osnivanje i vođenje evidencije geografskih imena. Državna geodetska uprava je nadležna za izdavanje službenih topografskih karata i katastarskih planova te vođenje Registra prostornih jedinica Republike Hrvatske (NN, 2000.), a Hrvatski hidrografska institut je nadležan za izdavanje pomorskih karata. Ovi izvornici čine osnovu službene toponimije Republike Hrvatske.

Prva baza podataka registra geografskih imena Republike Hrvatske je izrađena 2004. godine (Hrvatski geodetski institut, 2004.), a internet servis Registar geografskih imena na osnovu Registra geografskih imena zasnovan na topografskoj karti mjerila 1 : 200 000 (Hrvatski geodetski institut, 2009.) je objavljen na internet domeni HGI-a i poziva se na internet adresi <http://cgnd.cgi.hr:8081>. Razvoj baze podataka geografskih imena i proširenje korisničkih servisa se kontinuirano provodi. HGI je uključen u *EuroGeoNames* (EGN) sustav europske infrastrukture geografskih imena.

6. EUROGEONAMES

Godine 2002. UN u svojim rezolucijama preporučuje uvođenje geografskih imena u nacionalnu i regionalnu infrastrukturu prostornih podataka. *EuroGeoNames* (EGN) definira infrastrukturu geografskih imena na području Europe (URL 2). EGN povezuje nacionalne baze geografskih imena. Razvijen je kroz *eContentplus* programe Europske komisije. Sustav se, nakon završetka projekta, razvija pod nadležnošću *EuroGeographicsa*, europske krovne institucije koja okuplja nacionalne geodetske uprave (URL 3), a njemačka državna geodetska uprava (*Bundesamt für Kartographie und Geodäsie*, BKG) je nadležna za održavanje i razvoj sustava (URL 3 i 4). EGN je prerastao u dio razvojnog programa *EuroGeographicsa*. EGN svojim razvojem i implementacijom znatno utječe na standardizaciju geografskih imena.

Hrvatska je među 12 zemalja koje su se uključila u *EuroGeoNames* europsku infrastrukturu geografskih imena. Hrvatska baza geografskih imena je smještena na Hrvatskom geodetskom institutu.

EGN web korisnički servis je objavljen na internet adresi <http://www.eurogeonames.com/refappl>. On omogućuje korisnicima pretraživanje nacionalnih baza geografskih imena s obzirom na traženje identično zadanog imena, imena koje sadrži zadani tekst ili sličan oblik imena. Pretraživanje je moguće napraviti po zemljama i jezicima te pretraživanje endonima i egzonima ili samo endonima. Servis nudi pretraživanje baza prema odabranim kategorijama geografskih obilježja (objekta). Vizualizaciju rezultata

pretraživanja je moguće napraviti na *EuroRegionalMap* karti, satelitskim snimcima, kartografskom prikazu, kombinaciji satelitske snimke i karte te prikaz na modelu terena. EGN umrežavanje baza podataka na nivou Europe je prvi korak prema izgradnji europske infrastrukture prostornih podataka koja je definirana *Infrastructure for spatial information in Europe Directive* Europskog Parlamenta (2007.), a koja je obavezujuća za zemlje članice Europske Unije.

7. INFRASTRUCTURE FOR SPATIAL INFORMATION IN EUROPE

Infrastructure for spatial information in Europe Directive koju je donio Europski parlament ima za cilj uspostavu infrastrukture prostornih podataka u zemljama članicama Europske Unije (European Parliament, 2007). Svrha ove infrastrukture je da podrži definiranje, implementaciju, praćenje i razvoj aktivnosti zajednice. Implementacija INSPIRE direktive je obavezujuća za zemlje članice Europske Unije (EU). INSPIRE tretira geografska imena kao zasebnu klasu podataka. Razvoj standardizacije geografskih imena će biti znatno pod utjecajem razvoja INSPIRE-a. Postupak implementacije INSPIRE Direktive u zemljama Europske unije i Hrvatskoj je u tijeku (URL 5).

8. ZAKLJUČAK

Standardizacija geografskih imena je kompleksan postupak. Važnost standardizacije geografskih imena na kartama su prepoznali Ujedinjeni narodi (UN) ubrzo nakon svog osnivanja. U svrhu standardizacije geografskih imena na kartama UN je osnovao *United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN)* stalno ekspertno tijelo za geografska imena. Prema UNGEGN-u, *Infrastructure for spatial information in Europe (INSPIRE)* i nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka (NIPP) Republike Hrvatske geografska imena su dio globalne, regionalne i nacionalne infrastrukture prostornih podataka. Hrvatska je među 12 zemalja implementiranih u *EuroGeoNames (EGN)* europsku infrastrukturu geografskih imena. Rezolucije, preporuke, postupci i procesi definirani kroz UN/UNGEGN, INSPIRE, NIPP i EGN definiraju i dalje razvijaju standardizaciju geografskih imena.

Aktivnosti Hrvatskog geodetskog instituta u području standardizacije geografskih imena uključuju osim izrade Registra geografskih imena, objavljivanja internet servisa geografskih imena, uključivanja u *EuroGeoNames* europsku infrastrukturu geografskih imena, predsjedavanja ECSEE UNGEGN Skupinom, rad i na drugim aktivnostima implementacije i razvoja standardizacije geografskih imena.

SUMMARY

Standardization of geographical names is complex process. United Nations (UN) recognized importance of standardization of the geographical names on the maps short after it is founded. UN founded United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN) as the permanent body for standardization of geographical names. After UNGEGN, Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE) and Croatian National Spatial Data Infrastructure (NSDI) geographical names are part of global, regional and national spatial data infrastructure. Croatia is among 12 countries implemented in EuroGeoNames (EGN) system of European infrastructure of geographical names.

Resolutions, recommendations, procedures and processes defined through UN/UNGEGN, INSPIRE, NSDI, EGN are defining and further developing standardization of geographical names.

Activities of Croatian Geodetic Institute (CGI) in the field of standardization of geographical names are including not only making Gazetteer, publishing Internet services of geographical names, but also chairing of the East Central and South-East Europe Division (ECSEED) of the UNGEGN, implementation in the EuroGeoNames European infrastructure of geographical names, implementation and development of the processes of the standardization of the geographical names.

LITERATURA

EUROPEAN PARLIAMENT (2007): Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE). Official Journal of the European Union, L 108, Volume 50, ISSN 1725-2555, 25 April 2007, Brussels.

HRVATSKI GEODETSKI INSTITUT (2009.): Registar geografskih imena zasnovan na topografskoj karti mjerila 1 : 300 000, Zagreb.

HRVATSKI GEODETSKI INSTITUT (2004.): Pregledna baza zemljopisnih imena Republike Hrvatske, Zagreb.

NN (2000): Pravilnik o registru prostornih jedinica. Narodne novine 75/2000. Zagreb.

NN (2007): Zakonu o državnoj izmjeri i katastru nekretnina. Narodne novine 16/2007. Zagreb.

UNITED NATIONS (2009a): Resolutions Adopted at the Nine United Nations Conferences on the Standardization of Geographical Names 1967, 1972, 1977, 1982, 1987, 1992, 1998, 2002, 2007. Group of Experts on Geographical Names, GEGN/25/8a, Nairobi.

UNITED NATIONS (2009b): Resolutions from the Ninth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names, 2007, New York. Group of Experts on Geographical Names, GEGN/25/9, Nairobi.

URL 1: <http://ungegn.cgi.hr> (20.12.2009.)

URL 2: <http://www.eurogeographics.org/news/eurogeonames> (20.12.2009.)

URL 3: <http://www.eurogeographics.org> (20.11.2009.)

URL 4: <http://www.bkg.bund.de> (20.12.2009.)

URL 5: <http://inspire.jrc.ec.europa.eu/> (17.12.2009.)